

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з науково-педагогічної роботи
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
доктор сільськогосподарських наук,
професор**

Оксана ТОНХА
2024 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Вознюка Романа Руслановича
на тему: **«Експериментальне обґрунтування використання ферментованого
соєвого шроту в годівлі кларієвого сома (*Clarias gariepinus*)»**,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності **204 «Технологія виробництва
і переробки продукції тваринництва»**
галузі знань **20 «Аграрні науки та продовольство»**

Витяг з протоколу №2 фахового семінару наукової ради науково-дослідного інституту технологій та якості продукції тваринництва факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України від «28» березня 2024 року.

Присутні члени наукової ради науково-дослідного інституту технологій та якості продукції тваринництва факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України: Д. П. Уманець, директор науково-дослідного інституту технологій та якості продукції тваринництва, доцент кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, голова наукової ради; Н. П. Прокопенко, професор кафедри технології виробництва молока та м'яса, доктор сільськогосподарських наук, професор, заступник голови наукової ради; В. В. Бех, завідувач кафедри аквакультури, доктор сільськогосподарських наук, професор, заступник голови наукової ради; Т. А. Голубєва, старший викладач кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, секретар наукової ради; В. О. Коваленко, доцент кафедри аквакультури, кандидат сільськогосподарських наук доцент; Р. В. Кононенко, декан факультету тваринництва та водних біоресурсів, доцент кафедри гідробіології та іхтіології, кандидат ветеринарних наук, доцент; Р. О. Кулібаба, професор кафедри біології тварин, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, В. О. Пітера, голова ради молодих вчених факультету тваринництва та водних біоресурсів, асистент кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного, доктор філософії; М. Г. Повозніков, завідувач кафедри бджільництва, доктор сільськогосподарських наук, професор; С. Ю. Рубан, завідувач кафедри генетики, розведення та біотехнології тварин, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН, гарант освітньо-наукової програми «Технології виробництва і переробки продукції тваринництва»; Н. Я. Рудик-Леуська, завідувач кафедри гідробіології та іхтіології, кандидат біологічних наук, доцент; М. І. Сахацький, завідувач кафедри біології тварин, доктор біологічних наук, професор, академік НААН; М. Ю. Сичов, завідувач кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного, доктор сільськогосподарських наук, професор; О. І. Тімченко, голова ради аспірантів факультету тваринництва та водних біоресурсів; А. М. Угнівенко, завідувач кафедри технології виробництва молока та м'яса, доктор сільськогосподарських наук, професор; М. І. Хижняк, доцент кафедри гідробіології та іхтіології, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Інші присутні на засіданні наукової ради науково-дослідного інституту технологій та якості продукції тваринництва факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України: І. І. Ільчук, доцент кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного, кандидат сільськогосподарських наук, доцент; В. В. Отченашко, начальник науково-дослідної частини, професор кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного, доктор сільськогосподарських наук, професор; Л. В. Пітера, аспірантка кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного; А. В. Сорокун, аспірант кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного; Т. Ю. Михайленко, аспірантка кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного; Р. Р. Вознюк, аспірант кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації **Вознюка Романа Руслановича** на тему: «**Експериментальне обґрунтування використання ферментованого соєвого шроту в годівлі кларієвого сома (*Clarias gariepinus*)**», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

Тему дисертації затверджено науково-технічною радою науково-дослідного інституту технологій та якості продукції тваринництва факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 1 від «17» лютого 2021 року) та внесено редакційні зміни науковою радою науково-дослідного інституту технологій та якості продукції тваринництва факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від «12» грудня 2023 року).

Дисертацію виконано на кафедрі годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Науковий керівник: доктор сільськогосподарських наук, професор **Сичов Михайло Юрійович**, завідувач кафедри годівлі тварин та технології кормів імені П. Д. Пшеничного Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Слухали: доповідь здобувача Р. Р. Вознюка про основні положення дисертації. В результаті досліджень аспірантом вперше теоретично обґрунтовано використання ферментованого соєвого шроту, як заміни рибного борошна у годівлі кларієвого сома. В результаті проведених досліджень було встановлено, що заміна рибного борошна в комбікормах для кларієвого сома на ферментований соєвий шрот на рівні 69,7–100 % позитивно впливало на приріст маси тіла риби, розмірно-масових показників та перетравність поживних речовин корму рибою. Водночас, не встановлено вірогідного впливу на збереженість, гематологічні та біохімічні показники крові кларієвого сома.

Здобувачу було задано 52 запитання, на які доповідач надав обґрунтовані відповіді та пояснення.

Виступили:

Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор М. Ю. Сичов зазначив високий рівень знань, умінь, навичок та компетентностей здобувача у галузі тваринництва. У процесі виконання індивідуального навчального плану Р. Р. Вознюк виявив високу працездатність, загальну ерудицію та наполегливість в опануванні нових навчальних дисциплін. Під час проведення досліджень та виконання індивідуального плану наукової роботи проявив себе як самостійний, наполегливий, відповідальний науковець, який уміє поставити і вирішити складні наукові завдання, володіє методами наукових досліджень, комунікаційними та іншими компетентностями, що дозволяють йому цілісно, у логічній послідовності презентувати результати власних досліджень, публікувати їх у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях, обговорювати у науковій спільності, обґрунтовувати та відстоювати власні наукові досягнення.

Експерти:

Ільчук І. І., кандидат сільськогосподарських наук, доцент відзначив актуальність теми дослідження, його наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи. Експерт відзначив, що дисертація здобувача ступеня доктора філософії Р. Р. Вознюка є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій вирішено конкретне наукове завдання щодо встановлення ефективних рівнів введення ферментованого соєвого шроту в комбікорми для кларієвого сома та можливість заміни ним рибного борошна. На основі аналізу дисертації, експертом запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такої, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року та № 502 від 19 травня 2023 року), та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство».

Уманець Д. П., кандидат сільськогосподарських наук, доцент відзначив актуальність обраної теми, високий ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків. Експерт відмітив, що під час виконання дисертації застосовано сучасні та класичні методи досліджень, які дозволили здобувачу досягти поставлених завдань та зробити логічні висновки. Отримані результати розширили дані щодо застосування ферментованого соєвого шроту в аквакультурі, а саме в годівлі кларієвого сома (*Clarias gariepinus*). Обґрунтованість та достовірність результатів і висновків базується на їх апробації на міжнародних конференціях. На основі аналізу дисертації експертом запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такої, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року та № 502 від 19 травня 2023 року), та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство».

В обговоренні результатів дисертації взяли участь: М. Г. Повозніков, доктор сільськогосподарських наук, професор; В. В. Бех, доктор сільськогосподарських наук, професор; С. Ю. Рубан, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН, які зазначили, що дисертацію Р. Р. Вознюка виконано на актуальну тему, робота містить значну кількість нових наукових даних, має наукову новизну, актуальність, важливе теоретичне та практичне значення та відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року та № 502 від 19 травня 2023 року).

Було підтримано пропозицію експертів про рекомендацію дисертації Р. Р. Вознюка для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство».

Постановили: заслухавши та обговоривши дисертацію Вознюка Романа Руслановича тему: «Експериментальне обґрунтування використання ферментованого соєвого шроту

в годівлі кларієвого сома (*Clarias gariepinus*)», члени наукової ради науково-дослідного інституту технологій та якості продукції тваринництва факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації. У сфері світового виробництва харчових продуктів вирощування риби в аквакультурі є сектором, що розвивається найбільш динамічно. Він уже забезпечує майже половину світового попиту на рибні продукти та за прогнозами зросте до 60–70 % до 2030 року. Спектр об'єктів аквакультури досить великий та постійно розширюється. Одним із перспективних видів риб, що відносно нещодавно почав розводитися в Україні є кларієвий сом (*Clarias gariepinus*) родини сомових. Це прісноводна, теплолюбна, всеїдна риба, що може дихати атмосферним повітрям. У багатьох країнах кларієвий сом має досить важливе економічне значення через швидкий темп росту, витривалість, всеїдність, здатність розмножуватися у штучних умовах та витримувати надщільні посадки, не вибагливість до якісних показників води. Однак даних щодо нормованої годівлі цього виду не достатньо, проте відомо, що кларієвий сом, як і інші риби, має високу потребу у протеїні, джерелом якого у комбікормах є переважно рибне борошно. Вартість рибного борошна постійно зростає через збільшення частки аквакультури в процесі виробництва рибної продукції та обмеженості ресурсів. Для зменшення частки рибного борошна в структурі комбікормів, загалом для риб та зокрема для кларієвого сома, актуальними постають питання пошуку більш дешевих, але біологічно повноцінних, джерел протеїну. Заміна високовартісних кормів тваринного походження рослинною сировиною, зокрема відходами олійного виробництва, зумовлює значне зниження собівартості отриманої продукції. Однак залишки олійного виробництва мають ряд обмежень для використання в годівлі риб, такі як високий вміст антипоживних речовин, що значно знижує перетравність цих продуктів та загалом раціону. Сучасні технології додаткової обробки відходів олійного виробництва дозволяють виготовляти високопротеїнові концентрати, які за білковою цінністю та вмістом структурних вуглеводів значно відрізняються від вихідної сировини і містять до 50 % сирого протеїну та 4–6 % сирої клітковини, а бактеріальна ферментація дозволяє знизити рівень термостійких сполук та вуглеводів. Використання таких ферментованих концентратів дозволяє значною мірою замінити корми тваринного походження. Ферментований соєвий шрот вітчизняного виробництва виготовлений обробкою сировини кисломолочними бактеріями, зокрема *Enterococcus faecium* (NCIMB 10415), має високий рівень протеїну, низький вміст антипоживних речовин та вуглеводів, містить молочнокислі бактерії, молочну кислоту та інші метаболіти ферментації. Однак науково-обґрунтованих даних щодо використання таких продуктів у годівлі риб надзвичайно мало. З огляду на це, актуальними постають питання вивчення допустимих та ефективних рівнів введення ферментованого соєвого шроту у комбікорми для кларієвого сома, можливості заміни ним рибного борошна, перетравності поживних речовин і їх впливу на ріст, розвиток та фізіологічні показники.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Дисертація є частиною проведених досліджень за державною тематикою «Науково-практичне обґрунтування протеїнового живлення тварин» (номер державної реєстрації 0122U001640, 2022–2023 рр.).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Здобувачем самостійно здійснено пошук і аналіз літературних джерел за темою дисертації, розроблено схеми проведення експериментів, виконано весь обсяг експериментальних досліджень, а також проведено статистичну обробку одержаних результатів. Інтерпретацію, аналіз і узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків та пропозицій виробництву здійснено за методичної допомоги наукового керівника. Особистий внесок у роботах, опублікованих у співавторстві, визначено у списку опублікованих праць.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Дослідження проведено на достатньому методичному рівні із використанням загально-прийнятих класичних методик і сучасних методів наукових досліджень. При аналізі отриманих результатів було застосовано сучасні засоби програмного забезпечення. Достовірність даних підтверджено достатнім обсягом досліджень та застосуванням надійних методів статистичної обробки даних. Висновки та рекомендації аргументовано результатами власних досліджень, вони відповідають меті та поставленим завданням.

5. Наукова новизна основних результатів дослідження. Вперше вивчено можливість заміни рибного борошна у комбікормах кларієвого сома на ферментований соєвий шрот.

Досліджено перетравність поживних речовин ферментованого соєвого шроту у кларієвого сома та розраховано його енергетичну цінність.

Доведено, що як часткова, так і повна заміна у комбікормах для кларієвого сома рибного борошна на ферментований соєвий шрот зумовлює підвищення перетравності поживних речовин, маси тіла, приростів, маси м'язової тканини та скорочення витрат кормів на одиницю приросту.

Встановлено, що згодовування кларієвому сому комбікормів із ферментованим соєвим шротом негативно не впливає на апетит, поведінку, фізіологічний стан, а гематологічні та біохімічні показники крові не виходили за межі фізіологічної норми.

Доведено економічну доцільність заміни рибного борошна на ферментований соєвий шрот у комбікормах для кларієвого сома, зниження собівартості продукції та підвищення рентабельності виробництва.

6. Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження. Вперше встановлено можливість введення у комбікорми для кларієвого сома до 36 % ферментованого соєвого шроту. За вирощування молоді кларієвого сома до маси 300 г, використання комбікорму із ферментованим соєвим шротом сприяє збільшенню маси тіла на 1,59–3,91 %, абсолютного приросту – на 1,79–4,26 %, середньодобового – на 1,84–4,29 %, відносного приросту – на 0,33–0,52 %, маси м'язової тканини – на 1,69–4,98 %, зниженню кормового коефіцієнту комбікорму на 2,4–3,9 %.

Заміна до 36 % рибного борошна на ферментований соєвий шрот у комбікормах для кларієвого сома, що вирощується до товарної маси зумовлює підвищення маси тіла на 0,89 та 1,09 %, абсолютного – на 1,32 та 1,54 %, середньодобового та відносного приростів – відповідно на 1,34–1,57 %; 0,66 та 0,68 %, маси м'язової тканини – на 1,10 та 1,39 %, зниженню витрат корму на 1 кг приросту – на 1,8 %.

Використання комбікормів із соєвим шротом зумовлює підвищення рентабельності вирощування кларієвого сома на 7,7–9,9 %. Результати досліджень апробовано на підприємстві ФОП «Кулик Вадим Адамович» Київської області, а також впроваджено у навчальну програму при викладанні дисциплін «Годівля риб» для студентів спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура»; «Годівля тварин та технологія кормів» для студентів спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» у Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

7. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено у 6 наукових працях здобувача, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України та 3 тези наукових доповідей.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. **Вознюк Р. Р.,** Сичов М. Ю. Енергетична поживність та перетравність поживних речовин соєвого ферментованого шроту EP500 для кларієвого сома (*Clarias gariepinus*). Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. 2023. № 132. С. 274–280. *(Здобувачем проведено аналіз літературних джерел, дослідження щодо встановлення*

енергетичної поживності та перетравності поживних речовин соєвого ферментованого шроту EP500 для кларієвого сома (*Clarias gariepinus*).

2. **Вознюк Р. Р.**, Сичов М. Ю. Продуктивність молодняку кларієвого сома (*Clarias gariepinus*) за використання комбікорму з різними рівнями ферментованого соєвого шроту EP500. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Тваринництво. 2023. № 3. С. 16–21. (Здобувачем проведено аналіз літературних джерел, дослідження щодо встановлення продуктивності молодняку кларієвого сома (*Clarias gariepinus*) за використання комбікорму з різними рівнями ферментованого соєвого шроту EP500).

3. **Вознюк Р. Р.**, Сичов М. Ю. Ефективність використання комбікормів з різними рівнями ферментованого соєвого шроту EP500 при вирощуванні кларієвого сома (*Clarias gariepinus*) до товарної маси. Агроекологічний журнал. 2023. № 4. С. 73–79. (Здобувачем проведено аналіз літературних джерел, дослідження щодо встановлення ефективності використання комбікормів з різними рівнями ферментованого соєвого шроту EP500 при вирощуванні кларієвого сома (*Clarias gariepinus*) до товарної маси).

Тези наукових доповідей

4. **Вознюк Р. Р.**, Сичов М. Ю. Амінокислотне живлення африканського сома (*Clarias gariepinus* (Burchell 1822)). Сучасні технології у тваринництві та рибництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми: 75-та Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Київ, 25–26 березня 2021 року: тези доповіді. Київ, 2021. С. 149–150. (Здобувачем проведено аналіз літературних даних та вивчено питання щодо амінокислотного живлення африканського сома).

5. **Вознюк Р. Р.**, Сичов М. Ю. Потреба риб у лізині. Сучасні технології у тваринництві та рибництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми: 76-та Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Київ, 18–19 травня 2022 року: тези доповіді. Київ, 2022. С. 141–143. (Здобувачем проведено аналіз літературних даних та досліджено потребу риби у лізині).

6. **Вознюк Р. Р.**, Сичов М. Ю. Джерела протеїну в годівлі риб. Сучасні технології у тваринництві та рибництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми: 77-та Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Київ, 5–6 квітня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 130–131. (Здобувачем проведено аналіз літературних даних та досліджено джерела протеїну в годівля риб).

8. **Апробація основних результатів дослідження.** Результати досліджень апробовано та обговорено на 75-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні технології у тваринництві та рибництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми» (м. Київ, 2021 р.); 76-й Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні технології у тваринництві та рибництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми» (м. Київ, 2022 р.); 77-й Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні технології у тваринництві та рибництві: навколишнє середовище – виробництво продукції – екологічні проблеми» (м. Київ, 2023 р.).

Ухвалили:

Дисертація здобувача ступеня доктора філософії Вознюка Романа Руслановича на тему: «Експериментальне обґрунтування використання ферментованого соєвого шроту в годівлі кларієвого сома (*Clarias gariepinus*)» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій вирішено конкретне наукове завдання щодо встановлення рівнів введення в раціони риби ферментованого соєвого шроту українського виробництва; розширено дані щодо використання ферментованого соєвого шроту для світової практики; отримано результати сприяють подальшому розвитку використання побічних продуктів промислового виробництва, що має важливе значення для галузі рибництва.

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31 травня

2019 року), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року та № 502 від 19 травня 2023 року).

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей здобувача Вознюка Романа Руслановича дисертація на тему: «Експериментальне обґрунтування використання ферментованого соєвого шроту в годівлі кларієвого сома (*Clarias gariepinus*)» рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство».

Результати голосування: «за» – 12 членів ради; «проти» – 2 члена ради; утрималися – 2 члена ради.

**Головуючий на засіданні наукової ради
науково-дослідного інституту
технологій та якості продукції тваринництва
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент НААН**

Сергій РУБАН

Експерти:

**Доцент кафедри годівлі тварин
та технології кормів імені П. Д. Пшеничного
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент**

Ігор ІЛЬЧУК

**Доцент кафедри годівлі тварин
та технології кормів імені П. Д. Пшеничного
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент**

Дмитро УМАНЕЦЬ

**Відповідальний за атестацію здобувачів
вищої освіти ступеня доктора філософії**

Сергій БОЯРЧУК